

מסורת הש"ס

(א) [כתובות כ"א, ג] [שם], (ב) [דבריםיט,ד] [ג'זלדאח],

הגהות הב"ח

(א) הו"ס ד"ה (נדף הקודם) אלא מעשה כו' נשלים באותו מנה: (ב) ד"ה הכא נפיק כולה ממונא נמי ריבעא:

ההוא שטרא. והוצרך המלוה לקיימו: **שכיב חד מינייהו**. מת אחד מנהן קודם שנתקיים השטר ואילו לא מת היה כל אחד בא ומעיד לבדו על חתימת ידו ואין צריך לזרף עמו אחר אלא נאמן לומר זה כתב ידי כמתנן בפ"ב דכתובות (דף כ:.) זה אומר זה כתב ידי וזה אומר זה כתב ידי כו' וחכמים אומרים אין צריכין לזרף עמהן אחר אלא נאמן לומר זה כתב ידי ואמרינן בגמ' א (לדברי חכמים על מנה שבשטר הן מעידין אנחנו ראינו המלוה וחמתנו הלכך כדברי סגוי ולא צריך חד מינייהו לאסרהדי אדחברי') והיכא דמת אחד מהן אמרינן הסס ? אליבא דרבנן דצריך שנים מן השוק להעיד על חתימת יד המת והכי עידי הוא לבדו על חתימת ידו אבל העד החי לא יטטרף עם אחר מן השוק להעיד על חתימת המת כיוון דעל מנה שבשטר הן מעידין וכי אמר זה כתב ידי נפק פלגא דממונא אפומיה שהרי הוא לבדו מעיד על חתימתו ואין צריך אחר להעיד עמו וכי הדר מטטרף עם ההוא מן השוק להעיד על חתימת המת הדר נפיק ריבעא דממונא על פומיה אשתכח דכוליה ממונא נמי ריבעא נפק אפומיה ואנן על פי שנים עדים ט (בעינן חלי דבר על פיו של זה וחלי דבר על פיו של זה והלכך הכא דשכיב חד מינייהו')

אין עד החי יכול להטטרף עם אחר מן השוק להעיד על חתימת יד המת אלא צריך שנים מן השוק להעיד עליו: **אסא אחוה דהאי דקאי**. אחיו של עד החי בא להטטרף עם אחד מן השוק להעיד על חתימתו דצריך שנים מן השוק להעיד על חתימת דאיך המת: **היינו מפניסין**. דאף על גב דשני אחין פסולין לעדות אחת דלא חשיבי אלא אחד אפילו הכי משכרל להו ממתימין לשלשה אחין בעדות קרקע אחד מאחר שאין זה מעיד על אותה שנה שזה מעיד אף כאן העד החי מעיד על החתימה שלו ואחיו על חתימת יד המת: **הסס**. במתניתין לא קנפיק כל הממון: **נמי ריבעא**. חסר רביע דהיינו שלשת חלקים ממון אפומא דאחי אלא פלגא הוא דנפיק אפומא דעד נכרי ופלגא נפיק אפומא דאחי והלכך כשרין לעדות זו דטעמא דפסיל רחמנא קרובים בעדות אחת לפי שאין חשודין אלא כאיש אחד ולגבי חוקת שלש שנים כאיש אחד דמו שהרי איש אחר שמנטרף עמהן מועיל בשלשנא אם ראה החוקה שלש שנים: **אבל הכא**. גבי שטרא נפיק נמי רבעא דממונא דהיינו שלש חלקי הממון אפומא דאחי ומי חשבת לאחי כעד אחד נמנא עד אחד מגבה שלשה חלקים והאחד רביע ולא קרינא על פי שנים עדים וגו': **במתני'** **אלו דברים שיש להם חוקה**. כלומר אלו מיני תשמישין דאמרינן לקמן שאדם משתמש בשל חצירו שאם משתמש שלש שנים ולא מיחה צו חצירו יש לו חוקה לזה המחזיק ויכול לטעון אחת נתתו לי לתשמש זה במתנה או מכרתו לי כגון תשמישין קבועין כדמפרש לקמן שאדם מקפיד עליהן אם נעשין שלא ברשותו והלכך בשלש שנים הוא חוקה דומיא דבורות שיחין ומערות וצית השלשין וכל הנך דלעיל [מ.] דכיון דקביעות תשמיש הוא כדמחזיק בגופה של קרקע חצירו דמי והוא חוקה בשלש שנים. ורבינו חננאל פירש אלו דברים שיש להם חוקה כאשר כבר פירשנו ולא נהירא אלא לקמיה קאי כדפרישית דאי לעיל קאי ומסקנא דמתני' דלעיל היא אריכות לשון של הבל הוא בלא לוצרך ועוד דאכתי תנינן לקמן יש להם חוקה טובא. כללא דמילתא כל הני יש להן חוקה דתנן במתניתין עד סוף הפרק בחוקת שלש שנים מיירי כדמוכח בצרייתא [לקמן נ:] בא לפני רבי חייא אמר לו יגעת בני יגעת: **היה מעמיד בהמה כו'**. כל הנך דברים המיטלטלין הן ואין תשמיש של קביעות ואין בעל חצר מקפיד עד ארבע וחמש שנים ולכך אין לו חוקה למחזיק לומר מדוע לא מחית צידי דלמר ליה בעל חצר לא חששתי למחות דלא מחזקת בגוף הקרקע כדמחזקי אינשי ולא הייתי נפסד כלום ומעשה אני מקפיד: **סגור וקייס**. מוטלטלין הן וכן ריחים ברייחא דידא: **אבל עשה מחיבה בחצר כו'**. הרי זה גדר והרי זו חוקה כל מקום תוך המחיצות שעשה יכול לטעון לקוח הוא צידי: **הכנים תרנגולין לסוך הכנים**. של חצירו שלש שנים גם על זאת ודאי מקפיד איניש ואם לא מיחה הפסיד דודאי על פיו עשה וברשותו: **ועשה מקום כו'**. או עשה מקום: **עמוק שלשה**. כדי שלא יתפור: או גבזה שלשה. מחיבה גבזהה שלשה: **גב' מאי שגא רישא**. דזהעמדת בהמה כדי בלא מחיבה אין זו חוקה: **ומ"ש סיפא**. דבעשיית מחיבה קנה. וקא ס"ד השכר דבאיניש בעלמא שאינו בר חצר זו קאמר דאין זו חוקה והלכך קשיא ליה מ"ש רישא מסיפא הא ודאי מקפידין בני חצר על איש נכרי שיצא כאן בהמותיו ומדלא מיחו ודאי הקנו לו מקום בחצר זה להעמיד בהמותיו ואמאי אין לו חוקה ולקמן [נ"ב] מתרץ לה בשותפין: **אמר עולא**. כל חוקה רעועה דלא קנה אם בא לעשותה בנכסי הגר לקנותה מיד. והוא הדין לענין קונה קרקע מחצירו וא"ל לך חזק וקני והלך והחזיק חוקה רעועה דלא קנה כגון העמדת שם בהמתו או תנור וכירים דאין זה נעל וגדר דלא עשה שום תיקון בגוף הקרקע: **בנכסי חצירו נמי לא קנה**. כלומר לענין חוקת שלש שנים שלוקח אומר לקחתי ומוכר אומר לא מכרתי אינה קרויה חוקה להיות במקום עדי מכירה דהא לא עבד ולא מידי: **כל שאילו בנכסי הגר קנה**. כגון עשיית מחיבה ורפק בה פורחא: **בנכסי חצירו נמי קנה**. כלומר הוא חוקה. ומיהו הקנין ע"י מעות או מתנה היא. ומיהו הכנים תרנגולין לתוך הבית דקמני סיפא דהוי חוקה בנכסי הגר לא היא חוקה והאי דלא פריך לה משום דעדיפא מינה קפריך רב ששת. ואית דמפרש דהכנים תרנגולין נמי הוי חוקה בנכסי הגר דהיינו נעל שנעל את הדלת בפניהם ולא מילתא היא דנעילת דלת לאו חוקה היא דאינו דומה אלא למצריח ארי כדאמרן לעיל (ג.) ונעל דלת בצנין מיירי שעשה דלת או חתימה: **וכללא הוא**. בתמיה דקא מדמית חוקת שלש שנים שתלוי בקפידא לחוקת קנין נכסי הגר שתלוי בתקון הקרקע: **ניר**. אמרינן בפירקין דלעיל (דף ו:.) דלכולי עלמא ניר לא הוי חוקה דבנכסי הגר קנה אפי' רפק בה פורחא ובנכסי חצירו לענין שלש שנים לא קנה בחוקה זו לפי שהכל תלוי באכילת הפירות שאם יחרוש ולא יאכל אין בעל הקרקע מפסיד שהרי יזרע ואחר יאכל: **והרי אכילת פירות**. לקיטת הפירות דבנכסי חצירו קנה אם אכל הפירות שלש שנים דהויא אכילת שלש שנים במקום עדות שקנה הקרקע זו מן הזעלים כדאמרן דכוליה פירקין: **ובנכסי הגר לא קנה**. דאין זה נעל וגדר כדאמרן לעיל (דף נד.) האי מאן דפשא דיקלא אדעתא דחיותא לא קני: **אלא אמר רב נחמן אמר רבה בר אבא**. לעולם גבי איש נכרי שבא להעמיד בהמה בחצר אחרים שאין לו בה שותפות לא שגא רישא ולא שגא סיפא דהויא חוקה שאין בני חצר מניחין לנכרים להשתמש תשמישין הללו בחצר שלהן אלא אם כן נטלו רשות מהן ואם לא מיחו בתוך שלש שנים הויא חוקה: **והכא**

ההוא שטרא. והוצרך המלוה לקיימו: **שכיב חד מינייהו**. מת אחד מנהן קודם שנתקיים השטר ואילו לא מת היה כל אחד בא ומעיד לבדו על חתימת ידו ואין צריך לזרף עמו אחר אלא נאמן לומר זה כתב ידי כמתנן בפ"ב דכתובות (דף כ:.) זה אומר זה כתב ידי וזה אומר זה כתב ידי כו' וחכמים אומרים אין צריכין

ההוא שטרא דהוה חתימו עליה בי תרי שכיב חד מינייהו אתא אחוה דהאי דקאי וחד אחרינא לאסהודי אחתימת ידיה דאיך סבר רבינא למימר היינו מתני' ג' אחין ואחד מצטרף עמהן אמר ליה רב אשי א מי דמי התם לא נפיק נבי ריבעא דממונא אפומא דאחי הבא נפיק נבי ריבעא דממונא אפומא דאחי: **מתני'** אלו דברים שיש להן חוקה ואלו דברים שאין להן חוקה כהיה מעמיד בהמה בחצר תנור ריחים וכיריים ומגדל תרנגולים ונותן זבלו בחצר אינה חוקה אבל עשה מחיצה לבהמתו גבוה עשרה טפחים וכן לתנור וכן לכיריים וכן לריחים הכנים תרנגולין לתוך הבית ועשה מקום לזבלו עמוק שלשה או גבוה שלשה הרי זו חוקה: **גב' מאי שגא רישא ומאי שגא סיפא** אמר עולא כל שאילו בנכסי הגר קנה בנכסי חצירו קנה כל שאילו בנכסי הגר לא קנה בנכסי חצירו לא קנה מתקף לה רב ששת וכללא הוא והרי ניר דבנכסי הגר קנה בנכסי חצירו לא קנה והרי אכילת פירות דבנכסי חצירו קנה בנכסי הגר לא קנה אלא אמר רב נחמן אמר רבה בר אבא

חוקת הבתים פרק שלישי בבא בתרא

נו.

ומשני דהכא לא מכחשי אהדדי דצין חטיי ושערי לא דייקי אינשי אע"ג דדייקי צין מנה שחור למנה לבן צוה צורר (פנהדין דף ז:.) התם צריכי למידק שחיז לשלם א (א') אותו מנה שלוח אבל הכא לא דייקי דצכל ענין שיאכלנה חטיין או שעורים הויא חוקה ומיהו זה אומר

אכלה חטיין וזה קטנית עדותן בטלה דאפי' בלא דקדוק אין אדם טועה צין חטיין לקטנית: **הכא נפיק א (ט') נבי רבעא [דממונא] אפומא י (דחה')**. ואע"ג דיש תקנה כדאמרינן בפרק צ' דכתובות (דף כא. ושם) דאם מת אחד מן החמומין ואין שנים מן השוק להעיד עליו לכתוב חתימת ידיה אחספא ושדי לצי דינא ומחזקי ליה כו' הכי נמי הכא אלא דרבינא צעי למימר דכלאו הכי יכול אחיו להעיד והוה מדמה למתני': בשותפין

מחיצה לבהמתו גבוה עשרה טפחים וכן לתנור וכן לכיריים וכן לריחים הכנים תרנגולין לתוך הבית ועשה מקום לזבלו עמוק שלשה או גבוה שלשה הרי זו חוקה: **גב' מאי שגא רישא ומאי שגא סיפא** אמר עולא כל שאילו בנכסי הגר קנה בנכסי חצירו קנה כל שאילו בנכסי הגר לא קנה בנכסי חצירו לא קנה מתקף לה רב ששת וכללא הוא והרי ניר דבנכסי הגר קנה בנכסי חצירו לא קנה והרי אכילת פירות דבנכסי חצירו קנה בנכסי הגר לא קנה אלא אמר רב נחמן אמר רבה בר אבא

הכא
אחתימת ידא דאיך. דמית:
היינו מתני'. דא' יכול ליצטרף עם אחין להעיד:
התם. במתני' לא נפיק. אלא פלגא ממונא אפומי דאחי ופלגא אפומא [נאחרן]:
הכא נפיק נבי ריבעא אפומא דאחי. שאותו אח הנחתם מעיד על חצי הממון ואח השני ואחד מעידין על החתימת המת נמצא אח שני מעיד על רביעי הממון והאחד שעמו מעיד על הרביעי:
פסקא היה מעמיד בהמה. בחצר חבירו: או מעמיד תנור וכירים וכו'. אלו דבר המטלטל הן אינה חוקה דהואיל דלא קביע לא קפיד בעל חצר: אבל עשה מחיצות. דהיינו בגין קבוע או הכנים תרנגולין לתוך הבית של בעל חצר שמשותמש בביתו או עשה מקום לזבלו בחצר ושותיק בעל חצר הרי זו חוקה:
כל שאילו בנכסי הגר קנה. כגון נעל גדר ופרץ היינו דומיא דסיפא דגדר ועשה מחיצה: כל שבנכסי הגר לא קנה. כגון הני דרישא דלא עבד ולא מידי בגוף הקרקע: והרי גירא דבנכסי הגר קנה. כדאמר לעיל אתא ההוא גברא רפיק ביה אוקמיה בדיח: ובנכסי חצירו לא קנה. כדאמר בפירקין דלעיל אלא דכולי עלמא ניר לא הוי חוקה: והרי אכילת פירות. אילן חבירו ג' שנים הויא חוקה: ובנכסי הגר לא קנה. כדאמר לעיל בההיא איתתא דאכלה תליטר שנין ולא קנתה בהכי: אלא אמר רב נחמן אמר רבה בר אבא. לאו היינו טעמא דמתני' כדקאמרת אלא מתני'

עין משפט
נר מצוה

רנב א מיי פ"ז מהל' עדות הל' דפגמ עשין ק"ז טוש"ע ח"מ סי' מו סעיף יז:

רס ב מיי פ"י"ב מהל' טוען ונטען הל' יד ופ"ה מהל' שכנים הל' ה סגמ עשין לה ופי' פנ טוש"ע ח"מ סי' קמ סעיף טו ופי' קסא סעיף ה ופי' כצ"י:

רבינו גרשום

אחתימת ידא דאיך. דמית:
היינו מתני'. דא' יכול ליצטרף עם אחין להעיד:
התם. במתני' לא נפיק. אלא פלגא ממונא אפומי דאחי ופלגא אפומא [נאחרן]:
הכא נפיק נבי ריבעא אפומא דאחי. שאותו אח הנחתם מעיד על חצי הממון ואח השני ואחד מעידין על החתימת המת נמצא אח שני מעיד על רביעי הממון והאחד שעמו מעיד על הרביעי:
פסקא היה מעמיד בהמה. בחצר חבירו: או מעמיד תנור וכירים וכו'. אלו דבר המטלטל הן אינה חוקה דהואיל דלא קביע לא קפיד בעל חצר: אבל עשה מחיצות. דהיינו בגין קבוע או הכנים תרנגולין לתוך הבית של בעל חצר שמשותמש בביתו או עשה מקום לזבלו בחצר ושותיק בעל חצר הרי זו חוקה:
כל שאילו בנכסי הגר קנה. כגון נעל גדר ופרץ היינו דומיא דסיפא דגדר ועשה מחיצה: כל שבנכסי הגר לא קנה. כגון הני דרישא דלא עבד ולא מידי בגוף הקרקע: והרי גירא דבנכסי הגר קנה. כדאמר לעיל אתא ההוא גברא רפיק ביה אוקמיה בדיח: ובנכסי חצירו לא קנה. כדאמר בפירקין דלעיל אלא דכולי עלמא ניר לא הוי חוקה: והרי אכילת פירות. אילן חבירו ג' שנים הויא חוקה: ובנכסי הגר לא קנה. כדאמר לעיל בההיא איתתא דאכלה תליטר שנין ולא קנתה בהכי: אלא אמר רב נחמן אמר רבה בר אבא. לאו היינו טעמא דמתני' כדקאמרת אלא מתני'